

cum in vehementiori tentatione perfugium esse, Plato, Seleucus, Arrianus, aliique veteres ex ipsa naturali ratione perspexerant) deposcere prorsus insolitum, ut velut miraculo a casu immunem prestat, in quem lubens temetipsum præcipitas? Numquid exempla trahunt, et juvenes eo fortius, quo sunt affectu in malum proniores, minus experti, rationis neandum elimatæ, ex ætatis vigore vehementiores, et freni sèpius impatiens? Hinc nitide SENECA: «serpunt enim vitia et in proximum quenque transiliunt, et contactu nocent; itaque ut in pestilentia curaudum est, ne corruptis jam corporibus et morbo flagrantibus assideamus, quia pericula trahemus, afflatusque ipso laborabimus. »

De his copiose ac erudite disserentem vide P. ANTON. SCHMITT S. J. in suis Meditationibus Philosophicis Heidelbergæ editis, anno 1768. Quo in opere demonstrat, quod passim eo colliment studia Pseudosophorum, ut fucatis placitis suis ævi nostri genio inserviant, quo honestatis virtutisque reliquias paulatim omnes exterminent. Habemus adeo ROUSSEAVIUM fatentem reum, quod scientiarum redintegratio, et præprimis Typographorum copia plus hodie obsint bonis moribus et Religioni Christianæ, quam prosint; id quod comprobat exemplis antiquitatibus, quo scientiis et artibus florentioris, eo a moribus et improbitate deterioris.

§ III. COROLLARIA:

Itaque si ad prædictos tres fontes irreligionis aliae itidem causæ addantur; sive quæ sunt intra nos, videlicet, ex parte intellectus infirmitas, anteoccipatio, præsidentia et pertinacia; ex parte voluntatis vitæ licentia, impunitas delictorum, legum contemptus, odium cuiusvis magistratus, cordis pervicia atque obstinatio. Sive quæ sunt extra nos, nimirus educatio, assuetudo, sors bona et mala, abusus rerum etiam sacerrimarum, pruritus legendi libros utut omni jure prohibitos, et tum Socinianismi, tum Jansenismi, tum Pseudosophiæ veneno turgentibus... quid mirum, si cordis depravatio, morum corruptio, fidei naufragium, ac demum impietas et irreligio invalescant? Atque idcirco ipsi æquiores Protestantici Socinianismo, Galli Catholici omnes Jansenismo, et saniores etiam Angli Pseudophilosophie suis in terris fere dominant fortissime resistunt.

SECTIO III.

DE MEDIIS ET PRÆSIDIIS CONTRA IRRELIGIONEM THEISTICAM.

§ I. PRÆCOGNITA.

Nullis sat lacrymis deploranda temeritas est ac obstinatio; quod hodie tam multi fidem et salutem, res summi momenti, tam male prodigant; ubi vel utramque discrimini irreligionis Theisticae ex Theistarum et librorum theisticorum liberrimo usu inconsideratissime objiciunt; vel toto jam pectore haustam impietatem ac irreligionem tenacissime tenendo ac tuendo, et se et alios æternum præcipitent. Nonne enim complures præserlim juvenes (apud quos deficit vel institutio vere Christiana, vel cura parentum et moderatorum vigilancia) æstu juvenili quaquaversum abrepti, legunt primum curiosi, et lingunt et lambunt omnia, quæ ab exteris emporiis advehuntur, ut ex audacissimis versipellium ludionum scriptis addiscant dicacitatem et ferociam adversus Ecclesiam et Ecclesiasticos; tum superbi cariosas ex Anglia, Gallia, Hollandia et Saxonia merces exponunt cum supercilie contra pedanticam, ut aiunt, Christianorum simplicitatem; demum scelesti haustam ex incredulorum facibus pestem in alios eructant? Nonne horum dictiorum et exemplis illecti alii eodem se toxicò inebriant; eodem modo sacra omnia spernunt, quia ab aliis sperti vident; eodem modo se tutos reputant, quamvis omnia jura divina et humana violent, quia ab aliis hæc fieri impune sciunt; eodem modo desæviunt in sanctissimam fidem; eodem modo in propriam et alienam salutem debacchantur, quia ab aliis non sine fama fortis spiritus audacissime ac perniciosissime ea perpetrantur?

Paterne monet supremum Caput Ecclesia, tum CLEMENS XIII, tum CLEMENTS XIV; hortatur et comminatur supremum Caput Imperii JOSEPHUS II, et ad religiosissimi Cæsaris exemplum summi quique Principes obnituntur; Præsules Ecclesiasticæ suas geminant vigilias, et curas intendunt omnes. Nec tamen desistit incredulus orbis, in dies ruere in deterius. Addam nihilominus et ego ad illa Sedis Apostolice, Cæsareæ majestatis et vigilantissimorum Præsulum sancta, ceu totidem antidota saluberrima æque ac efficacissima; media pro ejuranda irreligione, et ad præcavendam præsidia, quo sit magis inexcusabilis omnis incredulus.

§ II. MEDIA.

I. Ad ejurandam irreligionem Theisticam, inquirat incredulus in veram Religionem, ex qua pendet salus; et quam lex et amor naturalis dictant esse inquirendam. Sed interroget seipsum, utrum per hanc disquisitionem unice

intendat cognitionem veritatis ac voluntatis divinæ; simul autem cor suum custodiat ab omni tum neutralitate, tum libertate circa Religionem, in quam summa cum reverentia inquirendum est; sic vero inquirentem Deus optimus, ceu pater luminum, nunquam destituit. Certus sum, si characteres, proprietates et prærogativas Ecclesiæ Catholicæ (per quas mysteria et dogmata credibilia facta sunt nimis) accurate perpendat, de convictione veritatis et detestatione falsitatis. Do exemplum: referunt de magno illo CONDÆO summi ingenii, virtutis ac scientiæ Principe, quod cum initio ægre ferret Catholicam tam arduam Religionem, ejusque jugum excutere jamdum pararet; sola dein Judæorum dispersione et abjectione rite persensa confirmatus fuerit in veritate catholica, quam ad mortem usque tenuit exacteque adimplevit.

II. Proponat sua dubia probatis Doctoribus cum servidis ad Deum precibus, ut se et illos collustret æterna veritas. Narrat in hanc rem Cl. COLLETUS de quodam sibi olim noto Theista: erat vir candidi alias pectoris, sed qui, hausto ab Anglicanis sectis spiritu incredulitatis, eo in luto diu hærebat. Agente angelo bono, quem nesciebat, Bataviam appulit, inde Cameracum devenit, ac ibi illum toto orbe celebrem FENELONIUM audiit. Dubia quæcumque in Theismi fundo germinant, toto mentis, cordis ac linguae pruritu proposuit. Oppressus tandem a veritate, nuntium remisit errori, et catholicam fidem amplexus, multo plus tenera et constanti pietate enuit, quam copia et facilitate scribendi. Hunc æmulare, quisquis es Theista; et te haud multo post nostrum fore confidimus.

III. Contendat omni studio, cor emendare suum, ac sincerum fovere propositum agnitiæ veritati non obstrependi, et submittendi se totum divinæ voluntati. Sicut enim veteres Philosophos cordis depravatio in fedissimos errores præcipitavit; ita nostri etiam temporis Sceptici non tam ex vitio mentis, quam cordis delirant ac cœciunt, eo magis detestando, quod lucem, qua illi caruerunt, hi aspernentur. A Deo gratiam effictim petat, ut converatur ad cor, et cum illo nupero Scriptore libri (*Mœurs du siècle*), nolit amplius esse incredulus, sed fidelis; ac ut ille resipiscens testatum faciat in publico, si publico antehac scando Religione denigraverat.

Hujus auctoris convictionem de veritate, et ingenuam sui erroris confessionem exhibet P. HERMANN. GOLDHAGEN S. J. in *dem næthigen Unterricht in den Religions-Gruinden*, pag. 314.

IV. Ante oculos ponat Theista summorum exempla et scripta virorum, quos omnis semper ætas ceu summos coluit ac prædicavit, Justini, Irenei, Tertulliani, Origenis, Cypriani, Athanasii, utriusque Gregorii, Basilii, Chrysostomi, Hieronymi, et qui vel unus omnes heroes incredulorum sapientia ac fortitudine spiritus exsuperat, Augustini. Si namque DIOCLES ad ingressum Epicuri in templum attonitus exclamavit: « Quanta festivitas! quale spectaculum! Epicurus (ille scilicet veterum incredulorum antesignanus) Deos agnoscit et veneratur! » Potiori jure, sed in oppositam partem, quivis Theista in has voces erumpet: si tot et tanti (ad quorum summas naturæ et gratiæ, virtutis et scientiæ prærogativas nihil sum, et nihil valeo) ore, calamo, moribus, laboribus, vigiliis, perpessionibus, sanguine adeo et profusione vitae Evangelium et fidem Christi tutati sunt, viri sanctissimi, scriptores clarissimi, magistri sapientissimi, Apologetæ fortissimi et invictissimi pugiles;

quidni et ego hucusque filius tenebrarum tantam veritatis Christianæ lucem sequar, et toto corde complectar?

V. Recogitet serio, quod nihil in hac vita, nihil in morte sit, quod beatum reddit incredulum: si enim in sensuum duntaxat oblectamentis et imbelli voluptate conquiescat; certissime nausea et fastidium, sensuum hebetudo, spirituum defectio, corporis languor, jactura famæ, et omnis vera dispendium amicitiae tandem consequentur. Undenam vero, si adversa vel valetudo vel fortuna premat, solatii quidquam hauriat? a virtute? sed quam effrenis passionum licentia omnem suffocavit in semine? a suavi Dei providenti? sed hujus contemptor et derisor erat: a quiete animi? sed arrodet diu noctuque vermis conscientiæ: Quid si ætas ingravescat; nomine hinc inveterata cupido voluptatum exuret, illinc effœtum divexabit impotentia eam exsatiandi? Quid si mortis subeat memoria, quam fractæ corporis vires, et iterata circa ipsum funera etiam invito ingerunt? nonne subibit quoque animum amara cogitatio, quod suum hucusque corpus in victimam morti libandam saginaverit? quid si æternitatis inde secuturæ horror invadat, quam sane omnem nulla unquam incredulitas utul spiritu fortis excutiet? quid si dubia consuetæ hactenus impietatis importunissime simul omnia mentem obruant? si vindix conscientia acerrimos jam aculeos exerat? si demum terrifica mortis instet hora? quid si infastæ æternitatis cruciatus jamdum præsentiat?

Refert P. VALSECCHI, celebris scriptor O. P., a viro illustri se accepisse, quod is Londini moratus ad suum amicum D. Santerremondum inviserit, sed quem cum morte luctantem deprehenderit. Pro veteri ergo amicitia morienti inclamat: amice! procul dubio cum Deo optimo te rite reconciliaris? cui moriens incredulus: amice! quomodo possim reconciliari cum Deo, quem dudum perdi? quibus verbis immortuus est infelix.

Vide S. LIGUORI L. I. *Verità della Fede*, c. 5. P. II. f. 259. Porro quod hi sint exitus incredulorum non infrequentes, exhibet § II. Sect. III. Dissert. X.

VI. His ergo consiliis instruetus, atque his fatis exterritus, humiliet se (dum gratiæ tempus ac venia locus est) incredulus sub potenti manu Dei, de qua venit omne donum, quod desursum est, cumprimis illud fidei. Agnoscat et fateatur mentis cœcitatem et spiritus infirmitatem; nec erubescat æternam sapientiam, in qua reconditi sunt omnes thesauri scientiarum, cum sapientissimo Regum sic exorare: *da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam, quoniam homo infirmus sum, et exigui temporis, et minor ad intellectum iudicii et legum. Nam et si quis erit consummatus inter filios hominum; si ab illo absuerit sapientia tua, in nihilum computabitur... Cogitationes enim mortalium timidæ, et incertæ providentiae nostræ... et difficile aestimamus, quæ in terra sunt... quæ autem in cœlis sunt, quis investigabit? sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, et miseris Spiritum sanctum tuum de altissimis; et sic correctæ sint semitæ eorum, quæ sunt in terris, et quæ tibi placent, didicerint homines. Nam per sapientiam sanati sunt, quicunque placuerint tibi, Domine, a principio. Sap. IX.* Demum cum sincera ac pia deprecatione sua erga Christum et Ecclesiam Christi rebellionis, corde ac ore consonet cum Doctore gentium, quod jam nihil scire cupiat, quam Jesum crucifixum, et in nullo gloriari velit, quam in cruce Domini Nostri Jesu Christi,

§ III. PRÆSIDIA.

I. Ad præcavendam irreligionis Theisticæ impietatem, fuge Theistarum libros et consortia juxta illud : *Beatus, qui non abiit in consilio impiorum, et in via peccatorum non stetit, et in cathedra pestilentiae non sedit;* pestilentiae, hoc est, juxta fontem hebreum, derisorum, videlicet Christi, Religionis et Ecclesiæ Christi ; qua certe nulla pejor est pestilentia. Nam libri eorum et haustæ ex illis pestes mentem excæcant, cor depravant, honestatem evertunt, fidem extingunt, mores corrumpunt, et tuam animæ et suam Reipublicæ salutem deperdunt. Dicendum hic ac sentiendum omnino est (si quando obveniant Theistarum scripta) quod de libro quodam Ciceronis, *Hortensius*, dixit S. AUGUSTINUS : « nitidus quidem liber est; non tamen placet vel ex eo, quod nihil de Christo habeat. » Si cui autem vel Ecclesia, vel justa coram Deo causa illorum permittat lectionem; is vero etiam noverit suæ integratæ contra tot scandalæ prospicere.

II. Ama et inquire viros atque libros a pietate et doctrina conspicuos, qui nunquam desunt : Viros, qui sunt avite fidei et veræ virtutis studiosi atque tenaces, optimarumque artium apparatus instructi, qui verba salutis habent, et vitæ castigatae exemplis quodvis institutum ornant : Libros, qui fidem stabiliunt, pietatem fovent, mores emendant, vitia exterminant, virtutes commendant, spem augent Christianam, et charitatem inflammant; cujusmodi plures et probatos suggerent viri, quos propriæ pariter ac alienæ salutis cura sive ex officio, sive ex charitate sollicitos tenet. Präprimis autem pro fidei ac morum integritate conservanda facit Ascetarum, Sanctorum Patrum, Catechismi Romani et sacrarum Scripturarum lectio, interpretatio, meditatio juxta illud : *Beatus, cuius in lege Domini voluntas ejus, et qui in lege ejus meditabitur die ac nocte.*

Dignissima aureo calculo monita sanctissimi Patris CLEMENTIS XIV. accipe ex Ejusdem prima ad Hierarchas orbis Catholici Encyclica : « in gemino hoc luculentissimo veritatis ac virtutis omnis Instrumento (Veteri ac Novo Testamento) continentur quecumque ad Religionis cultum, ad morum disciplinam recteque vivendi institutionem pertinent. Hinc Mysteriorum altitudinem, hinc pietatis, honestatis, justitiae, humanitatis officia ediscimus. Quid Deo, quid Ecclesiæ, quid patriæ, quid civibus, quid cœteris hominibus debeamus, intelligimus. Unde nullis præclaris, quam his veræ Religionis legibus, civitatum etiam ac societatum jura stabilita esse, agnoscimus. »

III. Ora Deum, audi Ecclesiam Dei, honora Sacerdotium ac Ministros Ecclesiæ : nam humilis et supplex oratio emeretur gratiam standi in fide, cuius tot hodie arrogantes increduli naufragium patiuntur : Ecclesiam qui audit, Deum audit, cuius illa interpres falli nescia, et custos et magistra est omnis veritatis, que dicit ad vitam et salutem : Sacerdotes Deus posuit in Ecclesia cœn doctores salutis, de quorum labiis exquirenda sit lex et veritas; cœn pastores animarum, qui verbo vitæ et pabulo salutis reficiant fideles et pietatem nutriant; cœn rectores conscientiarum, qui oborta circa fidem et pietatem dubia dispellant, abstergant maculas, a peccatis solvant, et pervigilient in omnibus tanquam rationem reddituri pro animabus fidelium. Quanta fuerit

SECTIO III. DE MEDII ET PRÆSIDIIS CONTRA IRRELIGIONEM.

inter Judæos reverentia Sacerdotii, edocent divinæ paginæ; quanta adeo inter Gentes, eadem memorant divinæ litteræ; tum in Genesis c. XLVII., tum in L. I. Esdræ c. VII.; profecto non alia de causa, quam ut pudore suffundant Christianos, si minus honoris deferant veris Sacerdotibus, quam gentes Popis et Sacrificulis, quos quidem hæreditas et generatio profana finxit Sacerdotes; cum illi ex institutione divina in sortem Domini vocati sint.

IV. Estima et frequenta, sed pie, mysteria fidei, exercitia cultus divini, et pietatis Christianæ officia : pius namque et frequens usus Sacrorum Catholicorum fomentum et argumentum est verae Religionis, sicut illorum neglectus aut contemptus fatale irreligionis initium est. Nec mirum, si qui toto tempore cultum Dei internum per fidem, spem et charitatem neglexit, externum vero etiam contempsit; qui tamdiu oblitus est comedere panem suum, ac reliquos divinarum gratiarum fontes deseruit; si, inquam, ejus exarescat anima, deficiat oleum bonorum operum, extinguatur spiritus fidei, et pro germine veritatis ac pietatis Christianæ tandem exoriantur spine incredulitatis atque impietatis. Vera et viva fides est, quæ per dilectionem operatur; quippe juxta S. AUGUSTINUM, « non faciunt bonos et malos mores, nisi boni et mali amores... purga amorem tuum, et aquam fluentem in cloacam converte ad hortum... quam suave mihi subito factum est, carere suavitatibus nugarum, et quas amittere metus fuerat, jam dimittere gaudium erat : ejiciebas enim eas a me vera tu et summa suavitas, ejiciebas et intrabas pro eis omni voluptate dulcior! » PSALMISTA autem : *delectare, inquit, in Domino, et dabit tibi petitiones cordis tui... gustate et videte, quam suavis est Dominus!*

V. Vince te edomando passiones; ad terrena noli cor apponere; sursum ad cœlestia et æterna mentem eleva. Passionibus indomitis nihil insolentius ac periculosius; vel una sufficit (præsertim ubi exultant sincerus amor veritatis, memoria novissimorum, et desiderium æternorum) ut humana ratio Revelationi ac fidei divinae præhabeat, rationi et fidei anteponantur voluptas, vindicta, ira, superbia. Exemplo sunt plerique increduli, ac testimonium præbent minime suspectum nonnulli illorum ad nos reversi; ex quorum confessione effrenis cupiditas præcipua causa fuit, ob quam desperarent crux Christi et Evangelium, et mysteria fidei omniaque dogmata vere Religionis de Trinitate personarum, de Incarnatione Verbi, de Redemptione generis humani, de Eucharistia, de inferno figmenta et deliria ipsis viderentur. Videlicet tam individuae comites sunt ex effato Apostolico fides et conscientia, ut qui hanc repellunt, atque ejus stimulus gravissimos identidem criminiibus redundunt, circa fidem facile nanfragentur. 1. Tim. I. 19.

VI. Perfice te virtutum Christianarum eximio cultu; siquidem perfectum vitæ Christianæ exemplar efficacissimum est medium et in nobis conservandæ, et reparandæ in incredulis veræ fidei. Consecrant fideles suos dies operibus pietatis et dilectionis; corpora sua moderentur ad leges continentiae ac temperantiae; impleant animas suas charitate et gratitudine erga Deum; omnemque in Deo spem et fiduciam reponant; sint demum virtutes Christianæ omnes, totus eorum thesaurus et divitiae et deliciae et omnia : et certus sum, quod ne unus fidelis sua excidat fide per quascumque machinas incredulorum : imo certus sum, quod sicut sanctissima vitæ Christianæ exempla in primis quondam fidelibus debellarunt tyrannorum rabiem, carnificum furias, totamque superstitionem idololatricam ad pedem crucis pro-

stratum in nihilum redegerunt; ita præfulgens in credentibus morum sanctitas contra Theistas tam potens sit futura, ut sua sponte corruant ævi nostri irreligio et impietas.

§ IV. COROLLARIA.

I. Non igitur superest quidquam, quod sue porro incredulitati prætexant Theistæ. Si dicant: non possum credere, tum quia mihi deficit debita ad credendum animi præparatio, tum quia viam et media veram profitendi fidem hand scio? Cito respondeo: fac ut possis. Res salva erit, si tandem sincere agnoscas, quod tua ad credendum sufficientia ex Deo sit; si Deum Patrem luminum ardenter exores; si temetipsum vincas passionum refrenatione magis, quam probationum congestione; si viam et media ad veram fidem addiscas vel ab illis, qui fuerunt nuper tui similes, nunc autem ejurata impietate tui ad fidem et pietatem duces sunt; si interim actiones illorum exteriores in te exprimas, dum interiores necdum valuisti comparare; si, ut internas quoque obtineas, missa facias illa oblectamenta, quæ fidei semetipsum suffocant, et nonnisi spinas ac tribulos irreligionis proferunt.

Ais: valedicerem illis ocius, si fidem haberem? Aio: ocius fidem habebis, si illis valedicas. Fidem cum ego dare non possum; neque possum experiri, utrum sit verum, quod tu dicis. Tu vero cum removere possis fidem obstacula; experire, utrum ego verum dixerim. Nam qui a vitiis se abstinet, facile credit; sed non potest credere bene, qui vult male vivere; et qui male vivit, facile abjicit fidem, ut sine remorsu peccet. Sed hæc est sapientia carnis, non rationis.

II. Neque justa excusatio est credentibus, si posthac Theistica contagione inficiantur. Dicunt: nec satis internosco Theistas aut Theistarum libros; nec facile in tanta colluvie incredulorum aut hos aut illos evitare valeo. Mirum! homo incredulus vix unquam auditur loqui, nisi dejerans Christum et Christi fidem; nisi deridens pietatem Christianam et omnia sancta, quæ sunt in Ecclesia Christi; nisi quæcumque ratio naturalis non capit, blasphemans, mysteria, dogmata et precepta Christi; et hunc ex deterrima sentiendi, loquendi et vivendi licentia non internoscas?

Recole dicta de placitis, de moribus, de fatis et morte Theistarum, Dissert. X. Sect. III.

nonne artionem terræ in insulae, mirum eugenio, quod in libro orationis
totum, immunoq[ue] tempore credidit, utrilibet lib[er]to, in omnibus in ista
terris, in variis moribus, in variis op[er]is, in variis operis, in variis op[er]is,
ob[lig]ato, ut in variis, usque in variis, lib[er]to, in variis, lib[er]to, in variis, lib[er]to,
ob[lig]ato, ut in variis, usque in variis, lib[er]to, in variis, lib[er]to, in variis, lib[er]to,

VOTA

TRACTATUM PRO VERA RELIGIONE.

Quid ergo diutius vos detinet, increduli? optima parens Ecclesia vos dudum exspectat, manus vobis tendit, brachia explicat, viscera et sinum aperit; non penas parat nec fulmina cudit, sed gratulabunda occurret, ac rebelles suos, imo rebellionis immemor filios suos charissimos amplexabitur; errantem ovem hilaris ad ovile reducit; perditam drachmam leta inveniet, et prodigum filium, qui perierat, exultabunda recipiet. Votis optimæ Parentis morem gerite; redite vos Matri et Deo, imo et vobismet ipsis, ut saluti vestrae consulatis, quæ non est nisi in vera Religione, hæc autem in sola Christi Ecclesia est, et vera Christi Ecclesia sola est Catholica. Ignoscite, quæso, si dum vestra præcluderem effugia, aliquid forte paulo acrius dictum excidit; malus certe animus non fuit, neque mens sinistra. Testis est enim mihi Deus, quomodo in visceribus Christi vos amem, quantoque vestrae salutis desiderio teneri me sentiam. Hæc mea sunt vota et desideria, ut tandem ex omnibus, saltem qui in Europa sunt fideles, fiat unum ovile et unus pastor.

Quibus votis ut celum respondeat, vos quæso fideles, et fidelium pastores omnium maxime obtestor, prædicare, hortari, instruere, et pro virili decertare contra invalescentem hujus seculi irreligionem; sed et precari ac illacrymari cum Ecclesia ad exorandam immensi Numinis clementiam, ut velit deinceps tot animarum stragem avertere, quæ sine numero hac via latissima irreligionis ad sempiternum properant interitum.

Accedamus itaque ad thronum misericordiæ, et dicamus cum fiducia: Deus virtutum, ostende faciem tuam, et salvi erimus; vineam de *Egypto* transtulisti, rejecisti gentes et plantasti eam; plantasti radices ejus et implevit terram. Verum exterminavit eam aper de *sylva*, et singularis ferus depastus est eam. Deus virtutum, convertere, respice de celo et vide et visita vineam istam et perfice eam, quam plantavit dextera tua! Respice de celo et vide fidem patriæ nostræ, quæ tenerrimo ardentiſſimoque affectu immortales reddit grates tuæ immensæ bonitati pro margarita illa, qua omnium pretiosissima Franconiam nobilitasti; vera, inquam, Religione, integerrime hactenus conservata gloriōſissimeque amplificata! Respice ad pretiosum sanguinem SS. Martyrum, quos Frauonia Apostolos et Patronos suos reli-

giosissime colit; ut sicut sanguis eorum quondam in terris nostris semen fuit Christianorum; ita hodie det fructum uberem quot Franconum, tot spirituum vere fortium; qui uti hæredes fidei, sic tantorum Martyrum veri filii stent in fide, pugnant pro fide, patientur propter fidem, vivant ex fide, moriantur in fide.

O. A. M. D. G.

CONSPECTUS TOMI PRIMI

PARS POSTERIOR.

TRACTATUS DE RELIGIONE.

DISSERTATIO I.

DE DEO.

SECTIO I. — DE DEO EXISTENTE, ET OBJECTO RELIGIONIS.

	Pag.
I. — Si Deus non est, neque Religio est, seu cultus Dei	1
II. — Deum esse, prima, summa, et notissima veritas est	2
III.— Igitur vesania et impietas est, aut non agnoscerre, aut non colere Deum .	3

SECTIO II. — DE DEO CREATORE, ET AUCTORE RELIGIONIS.

I. — Atheos mundi creatio revincit	4
II. — 1o. Deus, qui solus aeternus est, hunc Mundum creavit in tempore . . .	4
2o. Solus Deus hunc Mundum creare potuit et voluit in laudem gloriae suae.	5
III.— Summa itaque ingratitudo est, hunc Deum non glorificare.	6

SECTIO III. -- DE DEO PROVIDENTE, ET FINE RELIGIONIS.

I. — Qui Dei Providentiam negant, negant recipsa esse Deum.	6
II. — 1º. Certissima est veritas hujus de Deo sententiae : tua, Pater, providentia gubernat omnia	7
2º. Provida Dei gubernatio attingit a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suaviter.	8
3º. Argumenta incredulorum contra sapientiam, justitiam et bonitatem divinæ Providentiae vana sunt omnia et fatua.	9
III.— Adhortatio ad singularem Dei erga hominem Providentiam adorandam et prædicandam	11

SECTIO IV. — DE DEI PROVIDENTIS OECONOMIA CIRCA RELIGIONEM.

I. — Summaria prelibatio de primi Hominis statu, creatione, lapsu et reparatione.	12
II. — 1º. Deus satis providit homini de vera Religione in Lege Naturæ.	13
2º. Explicatus in Lege scripta per Mosen veram Religionem edocuit.	14
3º. Plenissime in Lege gratie per Filium et Apostolos.	14